

De griepbom

*Dit boek is opgedragen aan alle wetenschappers,
doktoren en verpleegkundigen die strijden aan het front.*

Paul McCusker en Walt M.D. Larimore

De griepbom

Thriller

Vertaling: Daniëlle Langerak

Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

Oorspronkelijk verschenen bij Howard Books onder de titel *The Influenza Bomb: A Novel*.

Vertaling: Daniëlle Langerak
Vormgeving omslag: Wil Immink
Omslagbeeld: © Corbis

© 2011 Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer
ISBN 9789023993896
NUR 342

Meer informatie over deze roman en andere uitgaven van Mozaïek vindt u op www.uitgeverijmozaiek.nl.

Alle rechten voorbehouden.

In 1918 verscheen een griepvirus.

Voordat de wereldwijde epidemie in 1920 ten einde kwam, waren er meer mensen overleden dan in welke uitbraak van ziekte in de geschiedenis van de mensheid ook...

Epidemiologen schatten dat de griep wereldwijd minimaal vijftig miljoen mensen heeft gedood, en misschien zelfs wel honderd miljoen.

Toch is dat nog een voorzichtige schatting van de verschrikkingen van deze ziekte, want er zijn nog andere cijfers. De gewone griep doodt oudere mensen en kinderen, maar bij de epidemie van 1918 bestond ongeveer de helft van de overledenen uit jonge mannen en vrouwen in de kracht van hun leven: twintigers en dertigers.

Men kan het niet met zekerheid zeggen, maar als de hoogste inschatting juist is, is acht tot tien procent van de jongvolwassenen gedood door het virus.

En ze stierven snel. Hoewel de epidemie twee jaar heeft geduurd, heeft tweederde van de sterfgevallen plaatsgevonden in een tijd van niet meer dan 24 weken, en meer dan de helft van die sterfgevallen vond plaats in nog minder tijd: tussen het midden van september en het begin van december 1918.

Griep heeft in een jaar tijd meer mensen gedood dan de Zwarte Dood in de middeleeuwen in een eeuw; hij heeft in 24 weken meer mensen gedood dan AIDS in 24 jaar.

Dr. John M. Barry

*Influenza: The Epic Story of the Deadliest Plague in History
(Penguin Books, oktober 2004)*

Misschien is de epidemie van 1918 slechts een onbelangrijke herinnering, maar als we het vergeten, kan het gevaarlijk zijn. In een mensenleven komt een griepepidemie niet vaak voor, maar iedereen weet dat zij kan terugkomen.

*Leonard Crane (schrijver van The Ninth Day of Creation)
The 1918 Spanish Flu Pandemic, and the Emerging Swine Flu
Pandemic
http://www.ninthday.com/spanish_flu.htm*

De ramp van 1918 kan zich in deze tijd herhalen.

*Griepexpert Dr. Peter Webster
Uit Peter Radetsky, The Invisible Invaders
(Little Brown & Co, maart 1995, 246)*

Lora Miller, een 96 jaar oude bewoonster van Los Angeles, wier vader is overleden aan de Spaanse griep, zegt dat ze altijd heeft geweten dat de griep epidemie kan terugkomen en vreest de gevolgen voor de maatschappij. Ze gelooft dat de mensen in 1918 beter konden omgaan met de Spaanse griep omdat ze vaker werden geconfronteerd met de dood: er stierven veel kinderen en in de oorlog waren er miljoenen mensen in Europa gedood of verwond. Ze weet niet zeker of de Amerikanen het wel aankunnen om honderden duizenden mensen te zien sterven in een paar maanden.

‘De wereld kent geen angst meer,’ zei Miller. ‘Je zou je huis niet meer uit durven. Ik bid elke dag dat het niet terugkomt. Elke dag.’

*Robert McDonald
A killer flu could come at any time: Is the world prepared?
Columbia News Service, 19 februari, 2008*

DEEL I

MAANDAG 1 MAART 1918

I

FORT RILEY, KANSAS

Sergeant Albert Gitchell voelde zich vreselijk. Hij probeerde te gaan zitten, maar viel terug op zijn kussen. Hij had koorts en zijn lichaam voelde zwaar als een zak vol aardappelen die hij moest schillen om de hongerige en vaak ondankbare soldaten van Camp Funston in Fort Riley te voeden.

Hij kreunde en vervloekte de hevigheid en het tijdstip van zijn ziekte. Hij had dit weekend verlof en dat zou hij niet opgeven voor een verkoudheid.

Hij trok zijn knieën zo ver mogelijk op en plotseling gingen er enkele hevige schokken door zijn lichaam. Het was alsof hij was aangereden door een vrachtwagen. Zijn keel deed pijn. Zijn ogen brandden in hun kassen en zijn hoofd bonkte alsof iemand er met een hamer op sloeg. Liggend in het donker vroeg hij zich af hoe laat het was. Het was vast al bijna vier uur 's morgens, de tijd waarop hij gewoonlijk opstond.

Hij moest ertegen vechten! Hij rolde zich op zijn zij en liet zijn benen van zijn brits vallen. Met veel moeite ging hij overeind zitten. Toen steunde hij op zijn nachtkastje en stond op. De donkere kamer begon te draaien. Moeizaam trok hij zijn werktenuw aan en ging zitten om zijn laarzen aan te trekken. Zijn spieren protesteerden tegen elke beweging. Zijn nek was stijf en zijn hoofd bonsde. Hij voelde zich alsof hij elk moment kon gaan overgeven – als hij niet voor die tijd was flauwgevallen.

Hij begon weer te schelden en besloot onwillig naar de ziekenboeg te gaan. Er was vast wel een pil of een injectie waardoor hij snel weer zou opknappen.

Zonder zich te wassen of scheren strompelde hij de barak uit.

Op nog geen zes meter van zijn deur stortte Gitchell in. Hij hoorde een andere soldaat schreeuwen en verloor zijn bewustzijn.

Wachtmeester Ken Ellis moest die dag patiënten opvangen die werden binnengebracht in ziekenhuis 91. Hij had een vreselijke hekel aan de ochtenddienst, zeker in de winter – de koudste ooit ten oosten van de Rocky Mountains. Bovendien waren zijn medische taken de pan uit gerezen. Fort Riley zat bomvol; er verbleven meestal ruim 56.000 mensen. Dat betekende natuurlijk dat er elke dag voor veel zieke en gewonde soldaten gezorgd moest worden.

Hij liep net het oude gebouw in toen twee bewakers een soldaat binnendroegen. Ze legden hem op een brancard en keken Ellis met grote ogen aan. Toen schudden ze hun hoofd, draaiden zich om en liepen weg.

Ellis begreep de uitdrukking van de soldaten niet. Hij gaapte en overwoog zijn jas uit te trekken en een kop koffie te nemen voordat hij zich zou bezighouden met zijn eerste patiënt van die dag. Er waren meer dan duizend bedden in het ziekenhuis. De patiënten konden toch wel even wachten tot hij koffie ophad?

In plaats daarvan keek hij echter naar de soldaat op de brancard en wierp een blik op het identiteitsplaatje. 'Sergeant Albert Gitchell,' las hij en hij herinnerde zich de meedogenloze kok die aan het hoofd van de kantine stond. Ellis was verbaasd over de huidskleur van de ijzende soldaat: hij liep blauw aan. Hij liep naar de brancard toe en controleerde de vitale functies van de man. Temperatuur: 40 graden. Ademhaling: 32. Hartslag: 125. Bloeddruk: 90 boven 40.

Het waren geen gezonde waarden, dacht Ellis, maar niet bijzonder voor iemand met griep. Deze verkleuring van de huid en de mentale status van de patiënt waren echter heel vreemd. Hij krabbelde wat aantekeningen op een kaart en riep een broeder, die hij beval de patiënt aspirine en zuurstof te geven. Toen wilde hij naar de kantine lopen, maar bedacht iets en liep terug naar de broeder.

'Leg de sergeant maar op de afdeling besmettelijke ziekten. We willen niet dat de andere soldaten dit ook krijgen.' Aangezien hij in de keuken werkt, heeft Gitchell waarschijnlijk al anderen besmet, dacht Ellis terwijl hij met een zucht naar de kantine liep.

Toen werd zijn aandacht getrokken door wat opschudding verderop in de hal. Twee soldaten droegen een derde man naar binnen en riepen om een arts. Ellis vreesde dat hij nooit aan zijn koffie toe zou komen en liep naar de mannen toe.

Korporaal Lee W. Drake, een vrachtwagenchauffeur van het Eerste Bataljon, werd op een andere brancard gelegd. Zijn huid had dezelfde opmerkelijke kleur als die van Gitchell, alleen zat bij deze man zijn uniform aan de voorkant onder het bloed. De soldaat vertelde dat het kwam door een bloedneus. Verder had de man dezelfde symptomen, dus schreef Ellis aspirine voor en zei dat de patiënt naar de afdeling besmettelijke ziekten moest worden gebracht.

Toen hij tien minuten later eindelijk zijn handen aan een kop koffie kon warmen, werd er een derde soldaat binnengebracht met bijna dezelfde symptomen als de andere twee, alleen hij was bij bewustzijn en klaagde dat fel licht pijn deed aan zijn ogen. Zijn keel en neusholtes waren vuurrood en hij had dik, geel slijm in zijn neus. Als hij hoestte, leek het wel of zijn longen uit elkaar scheurden en het deed hem vreselijk pijn. Ellis betastte de borst van zijn patiënt en voelde minimaal een gebroken rib.

Nadat hij de derde soldaat had voorzien van medicijnen en had ingeschreven, begon hij zich ernstig zorgen te maken. Hij had binnen een paar minuten drie ernstig zieke soldaten binnengekregen en die kwamen uit verschillende eenheden. Op een militaire basis met tienduizenden mensen was een uitbraak van een ziekte als deze een regelrechte ramp – zeker in oorlogstijd. Het laatste wat iemand wilde, was een uitbraak van een ernstige besmettelijke ziekte.

Toen de vierde patiënt met dezelfde symptomen werd binnengebracht, wist Ellis dat het tijd was om met de hoofdzuster te praten.

Tegen de tijd dat kapitein Elizabeth Harding was aangekomen en de patiënten had onderzocht, waren er nog twee soldaten opgenomen met dezelfde symptomen. Ze wierp een blik op de ernstig zieke jonge mannen en vroeg de zuster alle aanwezige artsen en die met oproepdienst erbij te halen.

Ze hoopte maar dat het slechts een late seizoensgriep was en ze bedacht hoe gênant het zou zijn als ze veel ophef zou veroorzaken om niets. Aan de andere kant: ze wist dat ze ook het ergste scenario moest overwegen.

Ze liep naar de dichtstbijzijnde telefoon en draaide een nummer. De telefoon ging over. Harding wist dat Bockner niet blij zou zijn dat hij uit bed werd gebeld, maar de situatie was ernstig genoeg en hij zou het haar kwalijk nemen als ze hem niet op de hoogte bracht.

Het schelle geluid van de telefoon wekte dokter Edward Bockner uit een diepe slaap.

Hij kreunde terwijl hij zich omdraaide en had plotseling spijt van alle martini's die hij op de officiersclub had gedronken. De telefoon ging nog eens over en hij graaide naar de hoorn.

'Bockner,' zei hij toen hij de hoorn eindelijk bij zijn oor had en zijn mond bij het spreekgedeelte.

'Dokter Bockner, met kapitein Harding. Ik bel vanuit het ziekenhuis.'

De vijfenveertig jaar oude arts ging zitten en keek op de klok.

'Het is halfzes, Liz.'

'Ja, meneer, en het is hier al erg druk.'

'Wat is er dan?'

Hij luisterde geduldig terwijl ze hem vertelde over de patiënten die waren opgenomen en haar zorgen over hun ziekte. Eerst zweeg hij en toen zei hij: 'Ik kom eraan.'

In het zijspan van zijn motor-met-chauffeur hief Edward Bockner zijn gezicht op in de frisse wind. Dat was goed tegen zijn kater. Hij keek naar zijn chauffeur, die uitdrukkingloos vanonder zijn leren pet door zijn motorbril naar de weg keek. Ze reden nu door een groot kamp, langs de houten barakken en stenen gebouwen. Achter de ramen en in de deuropeningen waren tekenen van leven te zien.

Kamp Funston, dat een jaar geleden was gebouwd, was een van de kampen binnen het achthonderd vierkante kilometer grote gebied van Fort Riley, waar 26.000 man werd opgeleid en getraind. De medische faciliteit had achttien afdelingen, met plaats voor ruim duizend soldaten.

Bockner was de hoofdarts en hij was zich bewust van de problemen die een griep epidemie met zich meebracht. Een uitbraak van hersenvliesontsteking zou nog erger zijn.

Zijn chauffeur stopte voor de ingang van het ziekenhuis. Bockner liep snel door de voordeur, smeed zijn jas op een kapstok in

de dokterskamer en draaide zich om op het moment dat kapitein Harding met een klembord in haar hand binnenkwam. Ze gaf de arts een kop hete koffie.

De spanning was van haar gezicht te lezen toen ze hem vertelde: 'Het ziet er niet goed uit, kolonel. Ik heb nog nooit zoiets gezien. Er komen grote aantallen zieke soldaten binnen en de symptomen zijn hevig.'

Hij fronste zijn wenkbrauwen. 'Wat is er dan?'

'De meesten zitten onder het bloed.'

'Waarvandaan?'

'Veel van hen hebben een bloedneus die maar niet overgaat. Sommigen hoesten bloed op, bij anderen komt het uit hun oren en weer anderen braken bloed.'

'Heb je de stolling onderzocht?'

'Daar zijn we mee bezig, meneer.'

'En verder?'

'Het hoesten, meneer. Sommigen hoesten zo hard dat ze ribben breken. Anderen ijlen. Een groot deel zegt dat ze ergere hoofdpijn hebben dan ze ooit hebben meegemaakt. Een van de soldaten vertelde dat het voelt alsof iemand probeert zijn hoofd te splijten met een ijspriem. De pijn zit vlak achter de ogen. Anderen zeggen dat hun lichaam zo veel pijn doet dat het voelt alsof hun botten breken.'

'Zijn er lumbale puncties uitgevoerd?'

'Ja, meneer, en er is geen teken van meningitis, in elk geval niet voor zover we onder de microscoop kunnen zien. De veranderingen in de huid zijn echter heel vreemd.'

Hij hield zijn hoofd schuin en vroeg: 'Veranderingen in de huid?'

'De huid van de soldaten wordt blauw, vooral rond de lippen en in de rest van het gezicht. Die kleur gaat niet weg als we ze zuurstof geven. Een paar van hen zijn zo donker verkleurd dat we niet kunnen zien of ze blank of bruin zijn. Ze zijn bijna zwart, meneer! Zoiets heb ik nog nooit gezien.'

'Wat is het?'

'Ik heb geen idee, meneer. Het enige wat ik weet, is dat er binnen een uur meer dan vijftientig ernstig zieke soldaten zijn opgenomen.'

Ze gaf hem het klembord. Hij was niet alleen verbaasd over de lengte van de lijst, maar ook over de verspreiding van de ziekte; de patiënten kwamen uit alle afdelingen van het kamp.

‘Heb je een patroon ontdekt?’

‘Nee, meneer. Het wordt duidelijk niet alleen door lichamelijk contact overgedragen. Ik vraag me af of het via de lucht gaat.’

Bockner overdacht hoe moeilijk het was op zo’n grote legerbasis mensen in quarantaine te plaatsen. Toen dacht hij aan een ander probleem.

‘Hoeveel soldaten zijn er de afgelopen vierentwintig uur vertrokken?’

Ze pakte het klembord weer en bladerde door de papieren. Daar vond ze de aantekening die ze eerder had gemaakt. ‘Meer dan vijfhonderd.’

Bockner fronste zijn wenkbrauwen. Het was heel goed mogelijk dat een deel van hen besmet was.

‘Dit kan een enorme epidemie worden,’ zei ze zacht.

‘Als het dat niet al is.’ Hij nam een slok koffie en overdacht wat de juiste procedure was voor dit groeiende noodgeval.

‘We hebben hulp nodig,’ zei kapitein Harding. ‘Wie weet hoe ver deze ziekte zich anders zal verspreiden.’

Bockner knikte. ‘Ik zal het Ministerie van Oorlog opbellen.’